

Vi individualiserar på vårt sätt

Maj-Lis Arenbo, Kerstin Wahlström och Börje Ståhl från Alléskolan i Kungsbac-
ka berättar om ett försök.

”Alla elever kan inte nå lika långt, förstå lika mycket och arbeta lika snabbt.”

(SÖ:s handledning Basfärdigheter i matematik, s 6.)

Att detta påstående är riktigt vet alla som har någon kontakt med vardagsarbetet i skolan. Det gäller alla skolans ämnen, inte minst ämnet matematik.

Hur ska vi då som lärare kunna tillgodose elevernas varierande studieförmåga, öka deras förståelse för matematik, ta hänsyn till deras olika mognad och deras olika intressen? Eller med andra ord: hur ska vi kunna uppfylla läroplanens krav på individualisering? ”Läraren måste . . . individualisera undervisningen. Detta tillhör de mest angelägna lärarpuppgifterna . . .” (Lgr 69 s 17).

Vi har i vårt arbetslag diskuterat de här problemen och funnit dem angelägna men svåra att lösa med det arbetssätt vi hade tidigare. Vi konstaterade det omöjliga i att lägga upp individuella studieprogram för varje elev. Det orkar man knappast som klasslärare, inte ens om man har någon eller några timmars hjälp av speciallärare. Möjligt skulle man kunna individualisera på tre nivåer genom ett tregruppsystem. Den tanken tilltalade oss och vi funderade vidare för att hitta en modell att arbeta efter.

Hur vi gjorde

Arbetsenheten bestod höstterminen 1977 av 46 elever i åk 4, uppdelade på två klasser. Vi började med att diagnostisera eleverna med hjälp av Aritmetikdiagnoser (Johansson/Kilborn). Därefter delade vi upp eleverna i tre grupper: en med sex elever, en med fjorton elever och en med tjugosex elever. Vi kallade dem myror, bin och humlor — alla lika flitiga men olika stora. Gruppernas storlek bestämdes både av tillgängliga lokaler och av vad vi tyckte var rimligt med tanke på vad eleverna hade för behov av stöd och hjälp.

Vi upptäckte nu, att vi kunde åstadkomma en studiemiljö, som var bättre anpassad efter elevernas behov och möjligheter. Ta som exempel mellangruppen, bina, där man i lugn och ro tillsammans kunde gå igenom något nytt utan att vissa

elever snabbt ville sätta igång och andra ändå inte förstått genomgången.

Efter varje provräkning ändrade vi alltid något på grupsammansättningen. Vår målsättning var inte att ha fasta grupper. De elever som skulle byta grupp talade vi alltid med. Många elever hade önskemål om grupptillhörighet och det försökte vi ta hänsyn till. Vi lärare bytte också grupper ibland och upplevde det stimulerande ur flera synpunkter.

Försöket fortsatte i åk 5 och när vi började i åk 6 kände vi, att det var dags att låta eleverna själva välja grupp. Spänningen var stor. Skulle det gå att genomföra?

Resultatet blev, att alla elever utom fyra fick plats i den grupp de önskat. Det kändes skönt! Under hela åk 6 har sedan eleverna själva fått välja grupp och med små justeringar har vi kunnat tillgodose deras önskemål. Vi har verkligen försökt att lyssna på dem.

Varje vecka träffas arbetslaget och planerar undervisningen i svenska och matematik och i dessa planeringar deltar alltid två elever. Vi diskuterar då hur vi bäst ska lägga upp undervisningen. I matematik kan det innebära, att vi arbetar lite olika i de tre grupperna.

Reaktionen från föräldrarna var i början blandad. Några enstaka föräldrar tog bestämt avstånd från vårt sätt att arbeta medan de flesta visade stort intresse för försöket. Vi informerade dem, bjöd in dem att följa verksamheten och bad dem intervju sina barn hur de upplevde sin situation. Genom kontinuerliga kontakter vet vi, att föräldrarna idag är enbart positiva till vårt försök.

Nivågruppering har länge betraktats som något suspekt, för att inte säga fult. Icke desto mindre visar läroplanen på möjligheten att arbeta på detta sätt. ”Vid en del färdighetsträning är det lämpligt att eleverna arbetar med nivågrupperade uppgifter på två eller flera färdighetsnivåer.” (Lgr 69, s 63).

Vi erkänner gärna, att ett system som bygger på nivågruppering kan missbrukas. Men vi menar också, att det inte är systemet som sådant, utan det sätt på vilket det används som är avgörande. Målsättningen är att stärka elevernas självförtroende genom att bättre ta hänsyn till deras förut-

sättningar och behov. Om man arbetar med flexibla grupper och ibland bryter av med projektarbete i heterogena grupper och dessutom lyssnar på eleverna, deras synpunkter och argument, och låter dem vara med och planera sin studiemiljö, då kan den här modellen, som vi upplevt den, vara väl värd att pröva.

Här ett par elevkommentarer.

Jag tycker att . . .

— *Systemet är bra, därför att man kommer till andra klassrum och att man får ha olika lärare. Man får jobba i en lite mindre grupp med elever från andra klassen.*

PER-HENRIK JOHANSSON

— *I 4:an blev man lite konfunderad, men sen gick det lättare. När man kom till humlorna var det jobbigt, men i bina blev det ju lättare. Det var lugnare på nåt sätt. (I myrorna har jag inte varit.) Det var väl lite svårt när man fick andra lärare. Sen när vi gick i 5:an var det ju lättare, för då kände vi ju lärarna mer. I 4:an och lite av 5:an fick lärarna bestämma vilken grupp man skulle gå i men sen fick vi välja i 1:a, 2:a och 3:e hand. Jag tog alltid i 1:a hand bina, men jag fick ju inte alltid som jag ville. Lite senare fick vi bara välja en grupp. Jag tycker att i humlorna blir det för mycket prat.*

KRISTINA SÖDERQVIST

Ur Nämnaren 4 84/85:

Att välja matematikkurs på högstadiet

Hur ska valet av allmän eller särskild kurs genomföras för att ge elever och föräldrar så stor säkerhet som möjligt och för att undvika felval? *Lennart Junermark* redogör för hur man försökt lösa detta vid Hjällboskolan i Göteborg.

På Hjällboskolan i Göteborg, där jag tjänstgör, använder vi den vanliga uppdelningen i allmän och särskild kurs på högstadiet.

Vid valtillfället i årskurs 6 sker valet ofta med bristande kunskaper om de olika kursernas svårighetsgrad och syfte. Höstterminen 1980 uppmärksammade vi ett antal klara felval som berodde på att tveksamma elever och föräldrar hade uppmanats att välja särskild kurs. En diskussion startade bland högstadiets matematiklärare om detta problem.

Följden blev ett förslag som gick ut på att valet av alternativkurs skulle skjutas upp från vårterminen i åk 6 till en bit in på höstterminen i åk 7. Undervisningen i matematik skulle starta i de vanliga klasserna. Man skulle arbeta med lärobokens första kapitel och genomgå några tester under en sexveckorsperiod.

Förslaget antogs på en ämneskonferens i maj 1981. Skolledningarna i Hjällbo och Blåsebo rektorsområde var informerade om tankegångarna och visade en positiv inställning till saken.

Vid denna tidpunkt hade eleverna i åk 6 redan genomfört val av matematikkurs. Till detta val togs senare ingen hänsyn.

Höstterminen 1981

När eleverna kom till uppropet i augusti fick de ett meddelande att ta med hem, innehållande information om vårt försök. Inga protester hördes från föräldrarna. Arbetet kunde börja.

Det första kapitlet i vårt läromedel (Lundasytemet), som handlar om naturliga tal, är identiskt lika i a-boken och s-boken, vilket är en klar fördel i det här sammanhanget. Undervisningen startade med cirka 140 elever fördelade på 8 klasser och 8 lärare.

I försöket ingick också tre tester:

- 1) fördiagnostiskt test tillhörande läromedlet
- 2) test på de fyra räknesätten (4 uppgifter på varje räknesätt där svårighetsgraden var PUMP-matrisernas sista ruta)
- 3) huvudräkningstest som skulle upprepas en gång

Vårt program innehöll också en laborativ uppgift. Det visade sig dock vid genomförandet att den tilldelade tiden var för snålt tilltagen. Därför fick denna uppgift utgå tills vidare. Huvudräkning övades, men tiden var för kort för att motivera att testet upprepades. Vi fyllde fortlö-